

**Інструктивно-методичні рекомендації щодо забезпечення
наступності між дошкільням, початковою та базовою середньою
освітою в новій українській школі
у 2025-2026 навчальному році**

У 2025–2026 навчальному році освітній процес у 1–4 класах спрямовано на реалізацію Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2019 № 688 (у 1–4 класах), з урахуванням досягнень впровадження концептуальних засад реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р) та подолання викликів, зумовлених особливостями освітнього процесу в умовах воєнного стану, зокрема забезпечення наступності між дошкільною і початковою освітою, початковою та базовою середньою освітою в новій українській школі з метою адаптації першокласників та учнів 5 класу.

Пріоритетність має організаційне забезпечення таких напрямів освітньої діяльності:

- організація освітнього процесу в умовах очної / дистанційної / змішаної форми навчання;
- забезпечення наступності між дошкільною і початковою освітою з метою адаптації першокласників: ознайомлення вчителів із [Базовим компонентом дошкільної освіти](#), затвердженим наказом Міністерства освіти й науки України (від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція» (<http://surl.li/qnsmyr>) та врахування в освітньому процесі сумарного кінцевого показника набутих дитиною компетенцій перед її вступом до школи;
- дотримання принципів перспективності й наступності між початковою та базовою освітою з метою адаптації п'ятикласників: ознайомлення вчителів із [Державним стандартом базової середньої освіти](#), затвердженим постановою Кабінетом Міністрів України (від 30 вересня 2020 р. № 898 «Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти» (<http://surl.li/qnsmyr>) та застосування учителями 5 класів в освітньому процесі методів, видів діяльності, які допоможуть учням використати досвід та знання,

отримані в початковій школі; урахування компетентнісного потенціалу освітніх галузей та індивідуальний розвиток особистості, його перспективність для подальшого навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання випускника початкової школи; забезпечення умов для розвитку самостійності та відповідальності учня; уміння вчитися упродовж життя;

- упровадження адаптивного навчання з поглибленою діагностикою знань та вмінь усіх учнів, і на основі цього поділ їх на групи за освітніми потребами (у початкових школах – один день на тиждень з варіативного складника або під час вивчення інтегрованих курсів із відповідним зазначенням у календарно-тематичному плануванні);
- організація роботи з надолуження освітніх втрат із застосуванням діагностувальних методик їх виявлення; підвищення результатів навчання учнів 1-4 класів засобами компетентнісно орієнтованого навчання на засадах індивідуального й диференційованого підходів;
- неперервне відстеження результатів на кожному з етапів навчання учнів початкових класів, моніторинг досягнень / динаміки, вчасне ухвалення необхідних педагогічних рішень із подолання освітніх втрат;
- діагностика обов'язкових результатів навчання та корекція планування освітнього процесу щодо кількості годин на вивчення тем кожної освітньої галузі;
- урізноманітнення підходів до вивчення предметів, спрямовані на реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту початкової освіти;
- організація під час канікул навчальних і творчих індивідуальних / групових занять для надолуження прогалин у знаннях з окремих предметів та для всебічного розвитку;
- застосування інноваційних технологій, прийомів, засобів (ігротерапії, арттерапії), методик і методів навчання (аудіо / візуальних / кінестетичних);
- організація безпечного освітнього процесу в умовах очної / дистанційної / змішаних форм навчання (<http://surl.li/rhpnfs>);
- підвищення результатів навчання учнів 1–4 класів засобами компетентнісно орієнтованого навчання на засадах індивідуального й диференційованого підходів (<http://surl.li/xxdiat>);
- актуалізація національно-патріотичного виховання, формування громадянської позиції як інтеграційної основи соціокультурного

аспекту змісту початкової освіти з усіх освітніх галузей (<http://surl.li/kfugvs>);

- посилення заходів безпеки життєдіяльності, зокрема просвіта з цивільного захисту; психологічний супровід освітнього процесу в умовах воєнного та післявоєнного часу (<http://surl.li/fephlu>);
- розвиток соціально-емоційних навичок та підтримка благополуччя дітей і педагогів шляхом реалізації програми у початковій школі «СЕН «Зерна» (<https://surl.li/rloshu>);
- розширення соціокультурного компонента змісту початкової освіти питаннями, пов'язаними з енергоефективністю та відповідальним споживанням, зокрема у побуті.

Передумовою ефективності організаційного забезпечення освітнього процесу є побудова його на діагностичній основі для упровадження наступності в навчанні, яка полягає в тому, що учень / учениця не лише переходить із класу в клас, від одного циклу навчання до наступного, а в тому, що навчання наступного рівня логічно розгортається на основі попереднього.

Планування наступності в освітньому процесі базується на основі діагностики навчальних досягнень учнів:

- діагностування першокласників здійснити відповідно знань, умінь та навичок, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти;
- на початку навчального року провести діагностування для виявлення рівня досягнення учнівством обов'язкових результатів навчання на попередньому рівні: у 2, 3, 4, 5 класах – визначених Державним стандартом початкової освіти на рівні 1, 2, 3, 4 класів. Проведення такого діагностування має прогностичний характер щодо рівня сформованості ключових та предметних компетентностей і, відповідно, подальшого планування роботи вчителя / вчительки. Реалізація нового змісту навчання на адаптаційному циклі 2–4 класів має здійснюватися з урахуванням результатів навчання на рівні початкової освіти у попередньому навчальному році.

Для діагностичного тестування пропонуємо скористатися тестами, які розміщені на вебплатформі Всеукраїнська школа онлайн (ВШО). Детальні методичні рекомендації щодо проведення тестування й інтерпретації результатів наявні за покликанням: «Діагностичне тестування: як працювати з тестами та їхніми результатами» (<https://uied.org.ua/wpcontent/uploads/2023/12/metodychni-rekomendacziyi-tes>

[ty.pdf](#)) та «Огляд діагностичних тестів як освітнього ресурсу» (<https://uied.org.ua/2023/10/11150/>).

Для 1–4 класів на ВШО розміщений мобільний застосунок «Вивчаю – не чекаю» з курсами «Математика» й «Українська мова й читання». У курсах є навчально-пізнавальні відео, тренувальні мініігри, підсумкові ігри, художні твори (або фрагменти). Розвинена система гейміфікації (можливість обирати персонажа, накопичувати відзнаки за успішне виконання завдань, оновлення ігрового світу як відображення навчального прогресу) допоможе підтримати мотивацію учнів / учениць. Застосунок рекомендовано використовувати для різних режимів навчання: очного, змішаного, дистанційного навчання.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 03.06.2022 № 521 оновлено [типові освітні програми для 1–2 та 3–4 класів](#) (наказ МОНУ від 12.08.2022 № 743-22).

Освітня програма закладу освіти може бути розроблена на основі перелічених документів:

- типової освітньої програми для учнів 1–2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко;
- типової освітньої програми для учнів 1–2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна;
- типової освітньої програми для учнів 3–4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко;
- типової освітньої програми для учнів 3–4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна;
- освітньої програми початкової освіти за вальдорфською педагогікою (автори: Д. Ю. Косенко, О. І. Мезенцева), лист ДСЯО від 11.09.2020 № 01/01- 23/1044;
- освітньої програми [«Світ чекає крилатих»](#) (науковий керівник А. Д. Цимбалару), лист ДСЯО від 22.09.2020 № 01/01-23/1115;
- освітньої програми за педагогічною технологією [«Росток»](#) (науковий керівник Т. О. Пушкарьова), лист ДСЯО від 11.09.2020 № 01/01-23/1045;
- освітньої програми [«Інтелект України»](#) (науковий керівник І. В. Гавриш), лист ДСЯО від 06.08.2020 № 01/01-23/929;
- [освітньої програми за системою розвивального навчання](#) Д. Б. Ельконіна, В. В. Давидова та ін. (автори: І. П. Старагіна, Г. М. Захарова та ін.), лист ДСЯО від 11.09.2020 № 01/01-23/1043;

- освітньої програми I циклу (1–2 класи) та II циклу (3–4 класи) закладів загальної середньої освіти, які працюють за системою розвивального навчання (Центр психології і методики розвивального навчання), лист ДСЯО від 28.08.2021 № 01/01-23/1283.

Методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти висвітлено в листах Міністерства освіти й науки України:

[1 клас](#) – лист МОНУ від 03.07.2018 № 1/9- 415;

[2 клас](#) – лист МОНУ від 01.09.2019 № 1/11- 5966;

[3 клас](#) – лист МОНУ від 11.08.2020 № 1/9- 430;

[4 клас](#) – лист МОНУ від 22.09.2021 № 1/9- 482.

Звертаємо увагу, що в умовах воєнного й післявоєнного стану актуальним залишається здійснення психологічного супроводу освітнього процесу, що спрямовується на створення сприятливої атмосфери, яка дозволить дітям розслабитися, відновити почуття безпеки та психоемоційного комфорту.

Рекомендуємо продовжити впровадження «психологічної хвилинки», рутин, ігрових вправ, що допоможуть здобувачеві освіти впоратися зі стресом і його наслідками, емоційно налаштуватися на урок, плідну роботу.

Наголошуємо також на використанні в роботі методичних рекомендацій МОНУ для педагогічних працівників, практичних психологів, соціальних педагогів закладів освіти «Перша психологічна допомога. Алгоритм дій» (лист МОНУ від 04.04.2022 № 1/3872-22): <http://surl.li/yrszxx>) та матеріалів для здійснення психологічного супроводу та соціально-педагогічної роботи під час воєнних дій розміщені на вебсайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» за покликанням: <http://surl.li/oezbbs>.

Зазначені матеріали також розміщені на сайті: [«Початкова освіта Миколаївщини»](#) (<http://surl.li/oflekx>).